

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Disputatio VI. De Persona Patris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

quia latè omnia, quæ res habet à se, sunt illius propria, non tamen omnia sunt Notio illius; sic enim Attributa sunt proprietates Dei, nec tamen sunt Notiones. Secundò, quia proprietas magis strictè sumpta, est, quæ uni tantum Personæ convenit; in hoc autem sensu, licet omnis proprietas sit Notio, non tamen omnis Notio est proprietas; nam spiratio activa est Notio, cum tamen sit communis Patri, & Filio. Tertiò, quia proprietas sumpta strictius solum comprehendit, ut diximus, Relationes constitutivas Personarum, in quo sensu spiratio activa, & Innascibilitas non sunt proprietates, cum tamen sint Notiones, ut diximus. Undè solum recurrent, si proprietas sumatur pro illo, quo una Persona ab alia dignoscitur, & discernitur, tanquam per aliquid sibi peculiare.

311.

Colliges tertiò, Notiones, si sumantur pro formali, omnes distingui inter se realiter. De tribus Relationibus Personalibus satis patet: De Innascibilitate, & Spirazione activa etiam non est negandum. Probatur prima pars, quia Innascibilitas secundum quod dicit de formali est negatio, ut supra diximus, & infra dicemus; negatio autem à positivo realiter distinguitur, ut distinguitur ens à non ente. Probatur secunda pars, quia Notiones secundum suum formale involvunt respectum rationis ad potentiam, respectu cuius est Notio; siquidem omne signum instrumentale dicit de formali respectum rationis ad potentiam, ut alibi diximus; sed huiusmodi respectus non potest non distingui realiter ab aliis; sic enim Attributa Divina realiter distinguuntur secundum suum formale; ergo etiam sic distinguuntur Notiones, cum dicant secundas intentiones, ut ipsa Attributa.

DISPUTATIO VI.

De Persona Patris.

SECTIO I.

Utrum, & quomodo nomen Patris sit proprium primæ Personæ?

UM jam dixerimus de iis, quæ communia sunt tribus Divinis Personis, quantum spectat ad illarum esse, & constitutionem, dicendum nunc sequitur per tres sequentes Disputationes de ipsis tribus Personis sigillatim.

In hac igitur disputatione de prima Persona, quæ est Pater, sermo erit, cuius dignitatem nullus hæreticorum per se loquendo inficiatur; unus tamen Valentinus apud P. Valent. d. 2. q. 1. punct. 1. §. 2. illi negavit rationem Personæ asserendo esse Spiritum, quæ ratio Personæ corporeitatem induceret: Igitur sit:

2.

Difficultas 1. Utrum prima Persona dicatur Pater propriè, & absque ulla metaphora? Advertes hoc nomen Pater dupliciter sumi in divinis: Primò essentialiter: Secundò notionaliter: Essentialiter dicitur Deus Pater omnium creaturarum, aut per metaphoram, propter curam, & sollicitudi-

nem, quæ providet creaturis: aut per adoptionem, propter gratiam Sanctificantem, quæ creaturam rationalem adoptat in filium, & hæredem gloriæ constituit; & hoc sensu nomen Patris convenit toti Trinitati, ut est unus Deus iuxta illud Job. 38. *Quis est pluvie Pater.* Et illud Deuter. 32. *Nonne ille est Pater tuus.* Et illud Sapient. 14. *Tua autem Pater providentia gubernat:* Et illud orationis Dominicæ: *Pater noster, qui es in calis.* Notionaliter autem sola prima Persona est Pater propter generationem Verbi, quæ sola est propriè generatio, ut infra dicemus, quia est ad communicandam realiter eandem Naturam Divinam. Hoc posito.

Resolutio sit: Prima Persona propriè, & absque ulla metaphora dicitur Pater. Probatur primò autoritate Scripturæ 1. Joan. 5. *Tres sunt, qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus.* Et Joan. 5. & 8. 27. *Et non cognoverunt, quia Patrem ejus dicebat Deum.* Et Matth. 28. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Et 1. Joan. 5. *Ut simus in vero Filio ejus.* ESU Christo; verus autem Filius non est, nisi de vero Patre; ergo &c.

Confirmatur ex illo Ephes. 3. *Ex ipso omnis paternitas in celo, & in terrâ nominatur.* Undè D. Dionys. de divin. nomin. cap. 2. & D. Damascen. lib. 1. fidei cap. 9. colligunt nomen paternitatis à Deo derivatum esse ad creaturas. Neque dicas D. Paulum loco citato nomine paternitatis significare cognationem, & familiam, ut constat ex originali græco, & ibi observat. D. Hieron. Non, inquam, hoc dicas, quia in omni cognatione, & familiæ radix, & caput, à quo derivatur unitas, & conjunctio cognationis, est aliqua Paternitas; ergo si à Patre Aeterno derivatur omnis cognatio, ab eo derivatur omnis paternitas; consequenterque est Pater.

Probatur secundò autoritate Concil. & Sanctorum Patrum. Ex Concil. Nicæno. lib. 2. §. Sancta, & magna: ibi: *Verè Filium veræ Patri.* Et D. Greg. Nazianz. orat. 30. ex verbis cit. Concil. refert: *Patrem verum, qui genuit verum Filium.* Et D. Epiphani. hæresi 69. 75. Et D. Cyril. Alex. Dialog. de Trinit. lib. 2. & lib. 3. Theaur. cap. 2. *Verum Filius,* inquit, propter quem Deus Pater est verus. Idem habent D. Basil. lib. 1. & 2. contr. Eunom. D. Ambrosius. D. Fulgentius. D. Hieron. Theodoret. apud P. Ruiz. d. 51. sect. 1. & 2.

Probatur tertiò ratione, quia illa Persona dicitur propriè Pater, quæ aliam producit per veram generationem; sed ita se habet prima Persona respectu secundæ, cui ex vi suæ formalis processionis tribuit eandem substantiam, & Naturam; ergo propriè dicitur illius Pater. Confirmatur, quia in Deo sunt verè, & propriè Relationes reales, ut supra diximus; sed non sunt aliæ, nisi Patris, Filii, Spiratoris, & Spiritus Sancti, ut etiam supra diximus; ergo Deo convenit Relatio Paternitatis.

Hinc colliges rationem Patris reperiri in prima Persona, & modo perfectiori, quam in creatis: Primò, quia sicut est Prima omnium Causa, est etiam primus Pater, ut ait D. Cyril. lib. 10. Theaur. cap. 4. *Deus,* inquit, *primus Pater est, quia primus omnium genuit.* Secundò, quia est Pater substantialiter, & non accidentaliter, ut ait D. Epiphanius. cit. & D. Cyril. lib. 12. Theaur. cap. 5. ubi profertur *Ex Patre essentialiter prodire Filium.* Tertiò, quia est Pater ab æterno, & in æternum, cum alii aut non sint patres, aut tales sint tempore, aut definant esse tales per mortem filiorum. Quartò, quia

quia ita est Pater, ut non possit esse Filius, neque alia Persona esse Pater, ut ponderat D. Athan. contr. Arian. orat. 2. *In illis solum consistit, ut Pater semper sit Pater, & Filius semper sit Filius.* Quinto, quia solus integrè Pater, neque enim partem paternitatis dividit cum matre, ut sit in creatis, de quibus D. Nazianz. orat. 35. *Nec ex uno, sed ex utroque parente nascimur, ac proinde dividimur: nempe filiationem quasi dividendo in duos parentes.*

8. Difficultas 2. Utrum nomen Patris in Divinis ita sit proprium solius primæ Personæ, ut nulli alteri conveniat? Affirmativè. Probatur primò ex illo Symbol. D. Athan. *Unus Pater, non tres Patres.* Secundò, ratione, quia prima Persona per Paternitatem constituitur, & distinguitur ab aliis in ratione Personæ; sed id, per quod aliquid constituitur, & distinguitur, ita est illius proprium, ut alteri non conveniat; quod enim est commune, & ratio conveniendi cum alio, non potest esse ratio differendi ab illo; ergo cum nihil dicatur Pater sine Paternitate; alioqui posset aliquid dici album sine albedine, darique effectus formalis sine causa formali; & Paternitas soli primæ Personæ conveniat, sola prima Persona, & non alia dicitur, & est Pater.

9. Difficultas 3. Utrum prius dicatur Deus Pater ad extra respectu creaturarum, quam prima Persona dicatur Pater ad intra respectu secundæ Personæ? Advertes quæstionem posse procedere de triplici prioritate, nempe temporis, dignitatis, & rationis: de quavis igitur procedat difficultas, dicendum est, nomen Patris prius dici de prima Persona ad intra respectu secundæ, quam dicatur de Deo ad extra respectu creaturarum.

10. Probatur 1. pars, quia prima Persona ad intra necessariò, & ab æterno generat secundam Personam, nempe Filium; ergo necessariò, & ab æterno est Pater respectu illius; sed non ita est Pater respectu creaturarum; siquidem non dicitur illarum Pater, nisi posita illarum productione; hæc autem est in tempore, & libera, atque contingens; ergo prior est ratio Patris ad intra, quam ad extra.

11. Probatur 2. pars, quia nobilior, ac dignior est modus generandi ad intra, quam ad extra, ut patet ex ipso principio productivo, & ex termino producto; siquidem principium ad intra est Intellectus, & ad extra est Omnipotentia: terminus ad intra est Persona Divina, terminus ad extra est quid creatum: deinde modus generandi ad intra est immanens, qualis non est productio ad extra; ergo prius, & dignius est nomen Patris notionalis ad intra per ordinem ad secundam Personam, quam nomen Patris essentialis ad extra per ordinem ad creaturas.

12. Probatur 3. pars, quia omnia necessaria in Deo sunt priora liberis, ut satis patet; sed Paternitas respectu æterni Filii est omninò necessaria, & respectu creaturarum est libera, & contingens; ergo Paternitas ad intra est prior, etiam prioritate rationis, quam Paternitas ad extra. Advertes tamen hanc difficultatem maximè coincidere cum illa de principio ad intra, & ad extra, de quibus jam supra d. 3. num. 183. remissivè ad ea, quæ diximus in *Phys. tract. 1. d. 1. à n. 16.* ubi diximus productionem, & relationem, per quam prima Persona denominatur, & constituitur actualiter Pater, esse priorem productione, & relatione ad extra, per quam Deus denominatur actualiter Creator, & Pater creaturarum, saltem improprie, & per analogiam, contrarium tamen diximus de principio in actu primo formaliter sumpto, & in ratione prin-

Tom. 1.

cipii, quæ omnia videri possunt loco citato, & juxta quæ intelligenda sunt, quæ in præsentī difficultate dicimus.

Difficultas 4. Utrum Paternitas sit prima proprietas personalis primæ Personæ? Affirmativè. Ita D. Thom. 1. p. q. 33. P. Soar. lib. 8. de Trinit. cap. 1. n. 1. P. Martinon. d. 28. sect. 1. n. 3. & alii. Probatur, quia in Patre nihil est proprium præter Paternitatem, & Innascibilitatem; siquidem Spiratio activa est communis Patri, & Filio, præterquam quod sit consequens Paternitatem, & Filiationem, ut supra diximus; sed Paternitas, utpotè constituens primam Personam in suo esse positivo, est prior Innascibilitate, quæ solum addit negationem, ut diximus, & infra dicemus; omnis autem negatio propria alicujus Personæ supponit illius constitutionem positivam, in qua fundatur; ergo Paternitas est prima proprietas primæ Personæ.

Dices 1. In prima Persona prius intelligitur Innascibilitas, quam Paternitas; siquidem hæc causalis est vera: Ideo prima Persona est Pater, quia est Innascibilis: non verò è contra; ergo Paternitas non est prima proprietas: tum quia supponit aliam priorem, nempe Innascibilitatem: tum quia cum Innascibilitas sit negatio, & sit prior, debet supponere aliquid positivum in quo fundetur, & hoc positivum, cum non sit aliquid commune tribus Personis, erit aliquid proprium primæ Personæ, sicque illius prima proprietas.

Respondeo negando antecedens, & ejus probationem, illa enim causalis à parte rei virtualiter non est vera; imò potius è contra; siquidem cum à parte rei in Patre solum reperitur Paternitas, & Natura; in Paternitate autem fundetur Innascibilitas personalis, hæc est vera: Ideò Pater est Innascibilis, quia est Pater: non tamen è contra. Adde, etiam quoad nos priorem esse Paternitatem, quam sit Innascibilitas. Patet, quia Innascibilitas fundatur in Paternitate, non sub conceptu præciso Paternitatis; siquidem reperitur pater nascibilis, ut sit in creatis: non sub conceptu præciso Personæ, aut principii; siquidem aliæ Personæ sunt nascibiles, & Filius est principium; sed sub conceptu talis Personæ, & principii, seu (quod idem est) talis Patris, quæ ratio, cum sit singularis, est ultima, & ut sic fundat Innascibilitatem, quæ supponit omne positivum Patris; consequenterque Paternitatem.

Instabis: Ratio talis Personæ quoad nos est prior, quam ratio talis principii, & talis Patris; sed in eo priori, in quo intelligitur talis Persona, intelligitur Innascibilis; ergo &c. Respondeo priorem esse quoad nos rationem talis Personæ secundum expressum, & prioritate veluti universalitatis, non verò secundum implicitum, & prioritate essendi; nam ratio Personæ, quæ exprimitur, est secundum expressum universalis, & concipitur ut singularis veluti extrinsecè per rationem propriæ differentię, quæ non adeò expressè concipitur; sicque in eo priori quoad nos intelligitur talis Persona Innascibilis, non ratione expressi, sed ratione impliciti, prout supra diximus.

Dices 2. D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 6. docet, Patrem adhuc fore Ingenitum, quamvis Filium non genuisset; ergo esse Ingenitum habet se independentem, & antecedentem ad Paternitatem; consequenterque non Paternitas, sed Innascibilitas est prima illius proprietas. Respondeo D. Aug. solum velle, rationem Patris ut sic non inferre Innascibilitatem; siquidem potest aliquis pater esse

T t t 2

genitus

genitus, ut in creatis: hoc tamen non tollit quominus talis Paternitas inferat Innascibilitatem talis Personæ. Additur, quod si per impossibile Deus non generaret, non foret idem Deus, nec proinde haberet hanc Innascibilitatem primæ Personæ, quam modò habet, sed aliam; sicut non foret eadem Persona relativa, sed absoluta.

18. Dices 3. Innascibilitas est diversa notio à Paternitate, ut diximus; sed diversa Notio diversam importat dignitatem, non subsequentem; ergo antecedentem ad Paternitatem; consequenterque illa, & non Paternitas est prima proprietas Patris. Respondeo ut Innascibilitas sit diversa Notio à Paternitate satis esse, quod importet diversam dignitatem quoad nos formaliter, licet eandem materialiter: at verò Paternitas ostendit dignitatem Patris, Innascibilitas verò talem Paternitatem, quæ à nullo principio habet esse, sicque Paternitatem subsequitur; ac proinde Paternitas est prima Patris proprietas.

SECTIO II.

Qualisnam sit radix proxima, & immediata Paternitatis?

19. **C**UM in Patre præter Essentiam concedamus Paternitatem, quæ constituitur primam Personam, eamque dicimus primam Patris proprietatem; sicut in Filio admittimus Filiationem, eamque productam verè, & realiter à Patre. Inquirendum hic venit, undenam Paternitas adveniat Essentiæ, ut cum illa constituat primam Personam? Pro quo:

20. Dico 1. Paternitas Divina non advenit Essentiæ per propriam, & realem productionem, sive non habet principium reale, à quo à parte rei procedat per propriam, & realem productionem, ut habent Filiatio, & Spiratio passiva. Ita *P. Molin. 1. p. q. 27. a. 3. d. 4. §. Cautè usus sum. P. Soar. lib. 8. de Trinit. cap. 1. n. 2. P. Ruiz d. 52. de Trinit. sect. 5. num. 3.* ubi dicit, erroneum esse concedere, Paternitatem esse productam; siquidem cum prima Persona sit simpliciter improducta, talis etiam dicenda est Paternitas, quæ constituitur; idque:

21. Probatur primò, quia si Paternitas haberet principium reale, à quo esset à parte rei per veram, & realem productionem, cum ipsa Paternitas sit constitutiva primæ Personæ, ut supra diximus, etiam ipsa prima Persona diceretur producta; sed hoc non est dicendum; siquidem cum non posset à se ipsa produci, aliam priorem se supponeret, à quâ produceretur, quod est contra fidem; ergo &c.

22. Probatur secundò, quia si Paternitas esset ab Essentiâ, eique adveniret per veram, & realem productionem à parte rei; à parte rei, & ante opus intellectus esset distincta ab ipsa Essentiâ; siquidem non potest dari produciens, & productum realiter sine distinctione reali; sed admittere huiusmodi distinctionem à parte rei inter Essentiâ Divinam, & Relationes est temerarium, & parum tutum, ut patet ex supra dictis d. 4. à n. 288.

23. Probatur tertio, quia sequeretur: Primò, Patrem non esse principium, & fontem totius divinitatis, imò è contra, Divinitatem esse principium, & fontem Patris, quod est contra doctrinam Concilior. & Sanctor. Patrum. Secundò, tres dari productiones, & processiones in Divinis, earumque primam neque esse Generationem, neque Spira-

tionem, neque actionem immanentem Intellectui & Voluntatis. Tertio, Essentiam Divinam, prout præscindit à Personis includere aliquam proprietatem non communicabilem ipsis Personis, nempe esse principium reale Paternitatis, quæ formalitas realis nulli trium Personarum convenit. Quarto, dari processum infinitum; siquidem, ut Essentia Divina esset principium reale Paternitatis à parte rei, deberet constitui in ratione talis principii per aliquam proprietatem sibi specialem, & ratione cuius distingueretur à Paternitate ex naturâ rei, quo posito, aut talis proprietas esset producta, aut improducta: Si primum, deberet ab aliquo produci, de quo eadem erit questio, sicque in infinitum: Si secundum, hoc idem dicimus de Paternitate; sed hæc, quæ ex opinione contraria sequuntur, non sunt admittenda; ergo neque sententia ipsa, ex qua illa sequuntur.

Dico 2. Paternitas advenit Essentiæ, & ab illa resultat quoad nos per emanationem, sive relationem virtuales. Ita *P. Molin. cit. P. Ruiz cit. n. 8.* Probatur primò, quia non minus improducta sunt in Deo absoluta, quàm Paternitas; siquidem cum nulla absoluta in Deo sint distincta ex natura rei, nulla etiam possunt produci, cum productio talem distinctionem requirat; sed Attributa absoluta censentur quoad nos veluti emanare ab Essentiâ, veluti proprietates à suâ Naturâ; ergo idem dicendum de Paternitate Divina, imò & de Spirazione activa.

Probatur secundò, quia subsistentia creata, cum sit modus substantialis modificans naturam creatam, illam supponit in genere causæ materialis, & quodammodo efficientis, ab illaque quocunque modo existente resultat, tanquam proprietates à sua natura; ergo idem cum proportionem dicendum de subsistentia increata, & improducta, qualis est Paternitas. Confirmatur, quia causa efficiens, quæ producit naturam creatam, eo ipso producit etiam ejus subsistentiam; ergo Natura Divina, quæ non est producta, sed existit independentem à quolibet principio, eo ipso, quod existat, sequi assert suam subsistentiam, non absolutam, hanc enim non habet, ut supra diximus; ergo relativam, nempe Paternitatem. Attamen:

Difficultas est: Utrum Paternitas resultet immediate quoad nos ab Essentiâ, non sub ratione Essentiæ, sed ab illa ut intellectiva est? Affirmativè. Ita *P. Molin. 1. p. q. 27. art. 3. d. 4. §. Tertium est, & q. 40. a. 2. d. 2. memb. 3. P. Martinus d. 28. sect. 1. n. 4.* Probatur primò, quia Paternitas, etiam sub ratione hypostasis, non convenit primò, & immediate Essentiæ, ut Natura est absolute; sic enim non est fecunda; subsistentiæ autem Relativæ conveniunt Naturæ ut fecunda; alioquin non essent tres; siquidem una tantum sufficeret ad terminandam Naturam quæ talem: non convenit etiam Naturæ, ut volitiva est formaliter; ut patet; ergo naturæ, ut est intellectiva.

Probatur secundò, quia Paternitas secundum se, & ut distinguitur ab Essentiâ, est actio, & Relatio producentis Filium; sed Filius produciatur ab Essentiâ ut intellectiva; ergo hæc prout sic extractio, cur Deo conveniat Paternitas, illiusque veluti radix immediata, & fundamentum. Confirmatur, quia in creatis virtus sub quâ causa operatur, est ratio, seu fundamentum, à quo censetur resultare relatio causæ; ergo idem erit in Divinis, scilicet imperfectioibus; sed in Divinis Intellectio essentialis est principium generationis; ergo illa

illa erit fundamentum, & radix immediata, à qua censetur emanare Paternitas.

28. Oppositum tenent *Agid. d. 11. dub. 6. P. Soar. lib. 8. de Trinit. cap. 1. n. 7.* quatenus existimant, formam Essentiam Divinam perfectè constitutam in ratione Essentiæ, sive Naturæ præcisè sumptam esse fundamentum, & radicem, à qua resultat, & emanat Paternitas: Pro illis: Argues 1. Quævis natura substantialis creata est proxima radix suæ connaturalis subsistentiæ sub præcisâ ratione naturæ; sed Paternitas est connaturalis subsistentia Naturæ Divinæ; ergo ab illa tanquam à radice dicitur emanare, saltem secundum nostrum modum concipiendi per analogiam ad naturam creatam.

29. Respondeo Paternitatem esse quidem subsistentiam Naturæ, & connaturalem, quatenus ab illa postulat, ut etiam postulat Filiatio, & Spiratio passiva, non tamen esse illius adæquatam propter fecunditatem ejusdem Naturæ Divinæ, quæ etiam postulat alias subsistentias. Et hæc est major ratio argumenti, quia natura creata, quæ natura, cum eam adæquet illius subsistentia, & reddat incommunicabilem simpliciter, idè quæ natura est illius fundamentum, & radix: at verò Paternitas Divina, cum non adæquet Naturam Divinam, nec reddat, illam terminatam, & incommunicabilem sub præcisâ ratione Naturæ, sed sub ratione formali intelligentis, idè ipsum intelligere essentiale est fundamentum, & radix ipsius Paternitatis, & non ipsa Natura sub ratione præcisâ Naturæ; sic enim solum foret fundamentum, & radix subsistentiæ absoluta, si hæc admitteretur.

30. Undè miror quod P. Soar. qui concedit Naturæ Divinæ quæ Naturæ subsistentiam absolutam, illi etiam concedat Paternitatem ex ea ratione, quod sit prima ejus subsistentia, sicque debita Naturæ, ut intelligatur subsistens. Et multò magis demior, quod P. Soar. neget, Essentiam se ipsam intelligentem esse fundamentum, & radicem Paternitatis, cum doceat Essentiam esse fundamentum Paternitatis, & aliunde docuerit, Essentiam constitui in sua ratione per Intellectionem actua-lem, quæ proinde est ratione prior, quam ipsa Paternitas.

31. Argues 2. Personalitas non sequitur operationem Naturæ, imò est prior, cum actiones sint suppositorum; sed Intellectio est operatio; ergo non potest intelligi prior ratione, quam Paternitas, quæ est prima Personalitas; consequenterque hæc non habet illam ut radicem, à qua emanet. Respondeo Intellectionem Divinam significari quidem per modum operationis, non tamen esse operationem, id est actionem, sed esse prædicatum essentiale ingrediens ipsam rationem Naturæ; ac proinde esse priorem ipsa Paternitate, posseque illius radicem esse. Unde quando dicitur Personalitatem esse priorem operatione, sive actione, intelligitur de actionibus propriis, quales sunt creatæ; imò solum quoad denominationem; aut quatenus suppositalitas est necessaria ad existentiam completam naturæ.

32. Argues 3. Ex Intellectione ut sic solum sequitur representatio rei intellectæ, aut terminus aliquis productus, si jam sit aliquod principium, à quo produci possit; sed Paternitas neque est representatio, neque terminus Intellectionis productus; ergo neque sequitur ex Intellectione. Respondeo Paternitatem neque esse representationem, neque terminum productum, esse tamen productionem ipsius termini, nempe Verbi producti; cum autem ex Intellectione sequatur terminus, debet etiam

ex illa sequi productio ipsius termini, quæ quidem productio, cum non distinguatur ab hypothali, & Relatione, prout supra diximus, sed sit eadem formalitas sub diversis expressionibus, posito quod secundum unam sit ratione posterior Intellectione, ita se habet simpliciter secundum reliquas expressiones.

Argues 4. cum D. Bonav. in 1. dist. 27. 1. p. q. 2. 33a Pater in creatis idè est pater, quia generat; sicque ipsa generatio est fundamentum paternitatis; ergo idem erit in Divinis. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia in creatis datur propria distinctio inter generationem, & relationem paternitatis, sicque hæc potest in illa fundari: at verò in divinis cum talis distinctio non datur, sed eadem forma sit subsistentia, generatio, & relatio, non potest dici, quod Paternitas fundetur in generatione, sed solum fundabitur in Essentia prout intellectiva est.

Addo, dato, quod Paternitas, prout quoad nos sub diversa expressione fundatur in generatione, concipiatur in illâ radicari, jam tunc Paternitas non concipitur ut prima proprietas, sed prima proprietas erit tunc ipsa generatio, de qua redit eadem difficultas, in quo scilicet talis proprietas radicetur, seu quæ sit ratio, cur prima Persona generet.

Argues 5. Si Intellectio essentialis esset radix Paternitatis, ubicumque illa esset, etiam esset Paternitas; sed hoc est falsum; siquidem in Filio, & Spiritu Sancto est Intellectio essentialis, non tamen Paternitas; ergo &c. Respondeo distinguendo majorem: etiam esset Paternitas, si non obstat oppositio; transeat major: si obstat, ut obstat oppositio; nego majorem: nam cum Paternitas sequatur Intellectionem ut illius terminus relativus, opponitur per se primò Filiationi, & Spirationi passivæ, prout supra diximus, idèque non reperitur in Filio, neque in Spiritu Sancto per identitatem.

Argues 6. Hæc causalis non est vera: Ideo Pater est Pater, quia intelligit: alioqui Filius, & Spiritus Sanctus essent Pater, quia intelligunt; ergo Intellectio non est radix Paternitatis. Respondeo licet illa causalis in illis terminis non sit vera; hanc tamen esse veram: Ideo Pater est Pater, quia intelligit à se: hoc est, non per Intellectionem ab alio communicatam: at verò Filius & Spiritus Sanctus intelligunt per Intellectionem communicatam à Patre Filio, & ab utroque Spiritui Sancto, idèque non sunt Pater.

Et ratio à priori est, quia Natura, seu Intellectio Divina, ita est radix Paternitatis, ut simul etiam sit radix Filiationis, & Spirationis, diverso tamen modo; siquidem Paternitas ei convenit proximè, & immediatè à se; Filiatio autem ei convenit ut Intellectioni jam communicatæ per productionem; & spiratio passiva ei convenit ut volitioni per processionem communicatæ. Ex quo patet, Naturam Divinam ex se postulare terminari tribus subsistentiis oppositis; siquidem cum ita exigit terminari, ut simul exigit communicari; communicari autem non possit, nisi producendo per Intellectum, & voluntatem, secum deferri primum terminum Intellectionis communicandæ, ex quo oritur secundus terminus Intellectionis communicatæ, & inde tertius terminus communicatæ volitionis.

SECTIO III.

De Innascibilitate prima Persona.

38. **N**ON adeo frequenter utuntur Scholastici abstracto Innascibilitas, quam concreto Innascibile, seu potius *Ingenitum*. Multiplex est significatum hujus nominis *Ingenitum*, sive *Innascibile*, ut videre est apud P. Ruiz d. 52. sect. 1. & 2. aliis tamen omisissis significationibus: Primò *Ingenitum* recurrit cum Increato, quo sensu Ariani usurpabant hanc vocem, quando dicebant Patrem esse *Ingenitum*, id est Increatum, ut sic dicerent Filium genitum, id est creatum. Unde Sancti Patres, ut videre est apud P. Ruiz cit. n. viderentur Arianis consentire, non utebantur eo nomine tanquam proprio Patri; si quidem *Ingenitum*, prout recurrit cum Increato commune est omnibus Personis, cum omnes sint Increata.

39. Secundò hoc nomen *Ingenitum* negat propriam generationem, idemque est *Ingenitum*, atque non Filius, in quo sensu etiam non est proprium Patris; siquidem etiam Spiritus Sanctus non est Filius. Tertiò sumitur *Ingenitum* rigorose, quatenus significat id, quod nullo modo est, aut procedit ab alio, in qua acceptione sumitur in præfenti; neque ut sic immediate opponitur genito, ut ex D. Nazianz. orat. 35. n. 36. notavit P. Soar. lib. 8. de Trinit. cap. 2. num. 3. siquidem genitum ex communi usu non dicitur de quocunque procedente quovis modo, sed de solo procedente per propriam generationem; *Ingenitum* autem dicitur, quod nullo modo procedit, sicque plus negatur per *Ingenitum* quam affirmatur per *genitum*; & in hoc sensu neutrum convenit Spiritui Sancto. Hoc posito.

40. Difficultas 1. Utrum *Ingenitum* esse sumptum pro eo, quod nullo modo ab alio procedit, sit proprium solius Patris? Affirmativè. Ita Concilia, & Sancti Patres infra citandi P. Soar. lib. 8. de Trinit. cap. 2. n. 2. P. Jafq. 1. p. d. 140. cap. 2. P. Ruiz d. 52. de Trinit. sect. 3. num. 1. ubi oppositum dicit fore erroneum. Torres. 1. p. q. 33. art. 4. P. Amicus d. 25. sect. 2. n. 31. P. Martin. d. 28. sect. 2. num. 8. P. Tanner. d. 4. q. 4. dub. 1. num. 8. P. Arrub. d. 121. cap. 1. n. 3. P. Præposit. 1. p. q. 33. art. 4. P. Compton. tom. 1. d. 63. sect. 2. n. 3. & alii. Probatur primò autoritate Concilior. ex Concil. Antiochen. 1. in profess. fidei. decernente, esse unum Deum *Ingenitum* sine principio. Concil. Nicæn. lib. 2. §. Sapenumero: ibi: Unus, ait, *Ingenitus Deus*, & Pater. Et Concil. Toletan. 6. cap. 1. & Toletan. 11. in profess. fidei: ibi: Spiritus Sanctus, inquit, nec *ingenitus*, nec *genitus* creditur, nè aut si *ingenitum* dixerimus, duos Patres dicamus. Et Concil. Syrmienf. can. 16. pro eodem accipit Deum *Innascibilem*, atque Patrem; ergo &c.

41. Probatur secundò autoritate Sanctorum Patrum D. Athan. in quest. de Natur. Dei q. 5. Proprium, ait, Patris *Ingenitum* esse, Filii verò *genitum*, Spiritus Sancti procedere, & sæpe alibi. D. Cyril. Alex. epist. ad Alexandrum. Unus est, inquit, *Ingenitus Pater*. Et D. Cyrill. Hierosolym. Cateches. 11. Unus, est Pater *ingenitus*, qui Patrem non habet. Et D. Aug. lib. 15. de Trinit. cap. 26. ibi: Pater solus, ait, non est de alio, idèd solus appellatur *Ingenitus*, & sæpe alibi. Idem tenent D. Iustin. in exposit. fidei. D. Gregor. Nyssen. lib. de fide ad Simplicium. D. Chrysost. hom. 5.

de Incomprehens. Dei Natur. D. Basil. lib. 2. contr. Eunom. D. Epiphani. in Ancorat. D. Damascen. lib. 1. fidei cap. 9. & cap. 11. & alii.

Probatur tertiò ratione, quia *Ingenitum* ex usu Theologorum, & prout à nobis hic accipitur, sumitur pro eo, quod nullo modo ab alio procedit; sed sola prima Trinitatis Persona, nempe Pater, à nullo principio est, aut procedit; ergo solus Pater est *Ingenitus*. Probatur Minor primò ex fide in Symbol. D. Athanas. ibi: Pater à nullo est factus, nec creatus, nec genitus. Secundò ratione, quia supposito, quod tres tantum sint Personæ Divinæ, & quod secunda procedat à prima, & tertia procedat à prima, & secunda, ut supra ostendimus ex Scriptura, Conciliis, & Sanctis Patribus, sequitur per evidentem consequentiam, primam Personam à nullo principio procedere, sed esse improductam, & *Ingenitam*.

Patet, quia, aut illud principium, à quo procederet, esset aliquid creatum; aut aliquid increatum: Non primum; tum quia nulla creatura potest continere in sua virtute productiva ens divinum: tum etiam quia omne creatum procedit realiter à Deo, & à tota Trinitate; sicque supponit essentialiter ens divinum in esse reali; quod autem supponitur, non potest produci ab eo, quod illud supponit, ut sit: Non secundum; siquidem hoc divinum producens non potest esse ipsa divinitas; hæc enim est idem realiter cum Patre; productio autem realis non potest dari absque distinctione reali producentis, & producti: neque potest esse secunda, aut tertia Persona; siquidem cum procedant à prima, illam essentialiter supponunt ordine originis, sicque non possunt ad illam supponi in ratione principii; implicat enim mutua suppositio, & productio secundum eandem realem existentiam; ergo &c.

Obijcies 1. Aliqui ex antiquis Patribus videntur damnare hoc nomen *Ingenitum* tanquam præstigiolum, ut damnat D. Athan. orat. 2. contr. Arianos; tanquam inauditum in Ecclesia, ut damnat D. Amb. lib. de Incarnat. cap. 8. & 9. & D. Epiphani. hæres. 73. Et D. Chrysost. orat. 1. ad illa verba: In principio erat Verbum: quasi impias, & alienas ab Scriptura respuit has voces *Ingenitum*, & *generatum*. Et sic similiter habent alii; ergo &c. Respondeo hos, & similes alios Patres tamdiu damnasse illud nomen, quandiu Ariani illo abutebantur, & nomine *Ingeniti* significabant Increatum, ut assereret solum Patrem esse Increatum, Filium autem creatum, quæ erat eorum hæresis; postea autem in vero sensu acceptum, & usurpatum esse ab Ecclesia, & Theologis, prout patet ex dictis.

Obijcies 2. In divinis sola Relatio distinguit, ut constat ex Concil. Florent. sess. 18. atqui si *Innascibilitas* esset propria solius Patris, hæc etiam illum distingueret ab aliis Personis; ergo &c. Respondeo distinguendo majore: sola Relatio distinguit positivè; concedo majorem: etiam negativè; nego majorem: *Innascibilitas* autem secundum quod addit formaliter supra Relationem est quid negativum, ut infra dicemus, & sic etiam formaliter negativè Patrem distinguit, qui positivè distinguitur per Paternitatem; imò & per ipsam *Innascibilitatem*, si sumatur pro materiali, & positivo, sic enim est ipsa Paternitas, quæ Patrem positivè distinguit ab aliis Personis.

Obijcies 3. Non repugnat mutua causalitas in creatis, ut patet primò in causa efficiente, & finali: secundò in causa materiali, & formali, quæ le

mutuò causant: tertio in causis efficientibus; siquidem effectus in eodem instanti, in quo producit, potest suam causam reproducere; ergo etiam non repugnabit mutua productio in divinis; sicque licet Pater sit principium Filii, & Spiritus Sancti, poterit mutuò ab eis procedere. Respondeo negando antecedens, si sermo sit de mutua causalitate physica, & quoad primam, & realem existentiam, prout alibi diximus in Physica; nam cum causa physice influens supponatur existens, ut præstet existentiam effectui, implicat supponere ipsum effectum, & illi præstare primam existentiam; alioqui supponeret, & non supponeret effectum existentem; supponeret, quia ab illo causaretur; nulla autem causa non existens potest physice causare; non supponeret, quia ei ut causa præstaret ipsam existentiam; hæc autem implicant. Unde:

47. Ad probationes dicimus, causam finalem non movere, quia existit, sed ut existat; sicque ejus existentia non est physica in ratione causæ, sed moralis, & apprehensiva. Similiter causa materialis secundum suam existentiam non dependet influxu physico à forma, sed quatenus per eam perficitur, ideoque effectus formalis non est materia, sed ipsa forma ut ei applicata. Deinde in causis efficientibus, dato, quod effectus in eodem instanti, quo fit, possit divinitus reproducere suam causam, semper ipsa causa reproducta supponitur primò producta, & existens independentem ab effectu reproductente, quem solum supponit ut reproducta: at verò hoc non potest reperiri in divinis, ubi non potest dari reproductio, cum ibi productio, sive sit per Intellectum, sive per Voluntatem sit unica, adæquata, & necessaria, ut ex terminis patet. Præterquam quod semper deveniendum est ad aliquid per se primò improductum, à quo originaretur tota series reproductionum.

48. Difficultas 2. Utrum hæc *Inaccessibilitas*, sive improductibilitas Patris possit naturali ratione ostendi? Affirmativè. Ita P. Soar. lib. 1. de Trinit. cap. 4. n. 3. P. Amicus d. 25. sect. 2. à n. 33. P. Avendan. sect. 23. §. 1. n. 562. Probatur, quia ubi dantur producentes, & producti, necessariò sistendum est in aliquo primo producente, quod producat, & non producat; sed in serie Divinarum Personarum, ut habemus ex fide, datur producents, & productum; ergo necessariò sistendum est in aliquo principio, quod producat, & non producat; sed hoc in divinis est solus Pater; ergo &c.

49. Probatur hæc minor, quia si Paternitas, quæ Patrem constituit, esset ab aliis Personis; aut esset ab alia à se producta; aut ab alia improducta: Non primum, quia implicat mutua productio, ut diximus, & statim dicemus: Non secundum, neque enim datur major ratio, cur sistendum sit in alia Persona improducta, & non ita sistendum sit in ipsa Persona Patris; ergo &c. Confirmatur, quia si Pater non esset improductus, sed ab alia Persona produceretur, aut produceretur ab illa per generationem, aut per spirationem, aut per productionem alterius generis: Non primum, tum quia jam Pater non posset alium Filium generare; siquidem tota vis generativa tunc esset adæquata in prima productione: tum etiam quia tunc Pater non esset Pater, sed Filius: Non secundum, tum ob eandem rationem: tum etiam quia cum talis productio esset prima, jam in divinis productio per voluntatem, qualis esset spiratio, non supponeret productionem per Intellectum, quod non est dicendum: Non tertium, siquidem in agente per

Intellectum, & Voluntatem nulla alia datur productio, quam per Intellectum, & Voluntatem; ergo &c.

Oppones 1. Personæ Divinæ possent esse infinitæ; ergo in nulla sistendum esset, quæ esset prima, & improducta; siquidem cum infinitum non habeat primum producents, in quo necessariò sistendum sit, nunquam sistendum erit in aliquo primo improducto. Respondeo negando antecedens; repugnat enim rationi naturali dari infinitam productorum seriem, quin detur primum producents in quo sistatur, & à quo improducta sint omnia producta. Patet, quia aut tota illa collectio esset productorum; aut non, sed aliquid daretur improductum: si hoc secundum; ergo habemus intentum: Si primum, aut debet admitti aliquid productum sine producente, quod implicat ex terminis: aut admittenda est mutua productio, quod etiam implicat; siquidem mutuò producentia existerent, & non existerent; existerent, quia se mutuò producerent, quod stare non posset sine existentia, ut diximus: non existerent, quia mutuò producerentur, quod autem producit, non existit, cum, ut existat, producat; alioqui prius esset, quam esset, quæ omnia implicat contradictionem; ergo &c.

Instabis: Non repugnat mutua causalitas, seu productio in diverso genere; sed non videtur magis repugnare mutua causalitas in diverso genere, quam mutua productio in eodem genere principiorum; ergo &c. Respondeo negando majorem, ut patet ex proximè dictis, & ex dictis supra n. 47.

Urgebis: Licet prædicta demonstratione ostendatur, Patrem non posse primò produci, non tamen ostenditur implicare illius secundariam productionem, sive reproductionem; ergo Pater potest ab aliis Personis saltem reproduci. Respondeo demonstrationem esse quidem ad ostendendam primam improductionem Patris, quod intendimus, quia de secundaria illius productione nulla est dubitatio apud hominem cognoscentem Mysterium Trinitatis; licet id posset quispiam affirmare, si talis Mysterii non haberet exactam cognitionem, & solum sciret esse processiones intra Deum; hic enim non videtur posse evidenti argumentatione refelli, ut ait P. Avendan. cit. n. 562.

Inferes: Ergo non implicat talis reproductio in divinis. Respondeo negando illationem: primò ob rationem supra assignatam n. 49. Secundò, quia talis reproductio, aut esset libera, aut necessaria: Non primum, siquidem cum reproductio sit actio vera, & physica, ac indistincta realiter à Deo, pertinetque ad modum essendi integram ipsius Dei, non potest esse libera, & indifferens (de hac enim libertate indifferentiæ, & non à coactione loquimur;) alioqui posset non esse; quod autem est indistinctum à Deo, non potest non esse: Non secundum; alioqui Persona reproducta non posset sine illa existere; hoc autem est falsum; siquidem Persona, quæ diceretur reproduci, ut primò produceret, deberet præcedere cum perfectissimâ existentia; alioqui non posset perfectissimam Personam producere; ergo &c.

Replicabis: Talis reproductio esset necessaria, non ut Personæ perfecte existant; sed ut sint æquales in virtute producendi; ergo &c. Respondeo negando antecedens: Primò, quia talis modus productionis non efficeret, ut Pater esset Verbum, & Spiritus Sanctus, neque ut Verbum esset Spiritus Sanctus; sicque non ex illa probatur æqualitas in producendo. Secundò, quia Pater producit Verbum,

Verbum; & Pater, & Verbum producant Spiritum Sanctum primaria productione; & non sic primario producerent Personam reproducentes, ut patet; sicque non salvaretur aequalitas illa in producendo.

55. Oppones 2. Non demonstratur ratione naturali, primam Personam non produci à Natura Divinā; atqui si ab illa produceretur, jam Pater non esset primum producens; ergo ratione naturali non demonstratur, Patrem esse improductum; consequenterque neque primum producens. Respondeo resolutionem solum procedere de aliquo primo producente, quod quidem demonstratur, & in quo sistendum est: Utrum autem hoc sit Pater; an verò Natura Divina, non demonstratur ratione naturali; deducitur tamen ratione theologica ex suppositis principiis de fide; siquidem cum Natura Divina juxta principia de fide sit idem cum Personis Divinis, ut supra diximus; sicque ratione talis identitatis non possit esse productiva Personarum, juxta superius dicta, bene sequitur, solum Patrem esse primum producens improductum, idque ex ratione factū n. 48.

SECTIO IV.

Utrum Ingenitum esse dicatur de Essentia, Filio, & Spiritu Sancto?

56. DVERTES primò, Essentiam Dei esse ingentam sensu longè diverso dici à quibusdam Catholicis, quàm ab Arianis; hi enim contendeant, Essentiam Dei consistere in eo, quod sit Ingenitus, ita ut qui nosset esse Ingenitum, eo ipso Essentiam Dei penetrasset, ut refert, atque refutat D. Athan. dialog. 1. de Trinit. contra Anomæum, D. Basil. lib. 1. contra Eunom. & D. Nazianz. orat. 32.

57. Advertes secundò, sensum quæstionis hinc solum esse: An Ingenitum esse conveniat Essentiæ, aut huic Deo, prout præscindit à Personis, idque tanquam negatio, vel privatio consecuta necessariò Essentiā? Pro quo. Advertes tertio, Ingenitum etiam prout negat quamlibet processionem à quolibet principio dupliciter accipi: Primò cum positiva repugnantia procedendi: Secundò sine positiva repugnantia cum mera indifferentia. His positis.

58. Dico 1. Essentiæ Dei non convenit esse Ingenitam in eo sensu, quo Ariani dicebant, Essentiam Dei consistere in eo, quod sit Ingenitus. Est de Fide. Ita P. Ruiz d. 52. sect. 6. n. 3. Probatur primò, quia esse Ingenitum formaliter dicit quid negativum; materialiter verò Paternitatem, in qua fundatur ipsa negatio; sed Essentia Dei, cum sit ens reale, & positivum, non potest consistere in negativo; neque etiam in ipso positivo Paternitatis; alioqui Filius, & Spiritus Sanctus non haberent Essentiam Dei, quia non habent Paternitatem; ergo &c.

59. Probatur secundò, quia Essentia Dei convenit omnibus tribus Personis; sed esse Ingenitum est proprium solius Patris, ut supra diximus; ergo &c. Confirmatur ex D. Basil. lib. 4. contra Eunom. ibi: Nec definitio igitur, nec proprium Dei est Ingenitum esse, non enim convertitur. Et subdit rationem: Nam, inquit, Filius, cum sit Deus, Ingenitus non est; ergo &c.

Dico 2. Esse Ingenitum sumptum cum positiva repugnantia procedendi ab alio, non convenit Essentiæ Divinæ, neque huic Deo, prout præscindit à Personis. Ita P. Ruiz cit. n. 10. Probatur, quia Ingenitum prout sic excludit à subiecto quamlibet processionem à principio, sive per productionem sui formaliter; sive per productionem alicujus suppositi, cui communicatur, & de quo essentialiter prædicatur; sic enim Incorporeum, prout est proprium Spiritus, excludit corpus à quolibet supposito, de quo Spiritus essentialiter prædicatur; sed Deitas, sive Essentia Divina, sive hic Deus non est hoc modo Ingenitus; siquidem prædicatur essentialiter de Filio, qui est genitus, & non Ingenitus; & de Spiritu Sancto, qui non est Ingenitus, sed procedens; ergo &c.

Oppones 1. D. Athan. dialog. 1. de Trinit. contra Anomæum. Pater, inquit, Filius, & Spiritus Sanctus Ingenita sunt Essentia. Et D. Ephrem serm. de Poenitent. Unam, dicit, consubstantialis Trinitatis Naturam Ingenitam. Et D. Basil. lib. 5. contra Eunom. Ingeniti appellatio, ait, significat, quomodo se habeat substantia Dei, & quod nata non sit. Et D. Hilar. lib. de Synodis frequenter dicit. Innascibilem substantiam: seu Innascibilem Essentiam. Idem habent D. Epiphanius. heres. 76. D. Justin. lib. 1. de natural. auscultat. Et Concil. Toletan. 1. in assert. fidei, ubi anathematizat eum, qui dixerit Deitatem nascibilem esse; ergo &c. Respondeo Sanctos Patres, & Concil. cit. dixisse Essentiam Divinam esse Ingenitam, & Innascibilem in eo sensu, quod effectiorem non habeat.

Oppones 2. Illud dicitur Ingenitum, quod non procedit à principio, nec est productum; sed Essentia Divina, sive hic Deus, prout præscindit à Personis, non procedit à principio, neque est productum; ergo Ingenitus. Respondeo argumentum solum probare, Essentiam Divinam, sive hunc Deum non habere causam efficientem; non tamen ei convenire esse Ingenitum in supposita acceptione, ut patet.

Dico 3. Esse Ingenitum sumptum sine positiva repugnantia, & cum mera indifferentia, convenit Essentiæ Divinæ, sive huic Deo, prout præscindit à Personis. Ita P. Ruiz cit. n. 12. Probatur, quia Ingenitum prout sic ratione sui neque postulat procedere, neque non procedere, sed est indifferens ad utramque proprietatem; sed Deitas, sive Essentia Divina, sive hic Deus ratione sui prout præscindit à Personis non postulat procedere, neque non procedere, sed est indifferens, ut nullo modo procedat, prout est in Patre, & ut aliquo modo procedat, prout est in Filio, & in Spiritu Sancto, quatenus convenit Personis procedentibus, & illis communicatur; ergo de Essentiā, sive de hoc Deo prout sic potest dici Ingenitus. Confirmatur, quia de animali prout sic sumpto, & abstracto cum indifferentia possumus dicere esse irrationale; siquidem animalitas, prout sic ratione sui, nec postulat esse rationalem, neque irrationalem, sed est indifferens ad utrumque; ergo &c.

Dico 4. Simpliciter loquendo, & absque aliqua declaratione, non licet concedere Filium esse Ingenitum. Ita D. Athan. lib. 2. de Personis, & lib. 5. de Trinit. D. Basil. lib. 2. contra Eunom. D. Cyril. Alex. lib. 1. Theaur. cap. 1. & 4. D. Fulgent. ad object. 5. Arianor. & alii, quos citat, non tamen sequitur P. Ruiz cit. sect. 7. n. 3. Probatur primò, quia hoc nomen Ingenitum jam ex usu Ecclesiæ, & ex Patribus citatis receptum est tanquam proprium solius

folius Patris, ut supra diximus, & ut negans quamlibet processionem à quolibet principio; ergo &c.

65. Probatur secundò ex D. Hilar. lib. 4. de Trinit. ubi de Filio. *Non Innascibilis*, inquit, *ne Patri adimat, quod Deus unus sit.* Et lib. 9. *Nativitas*, inquit, *non est consecuta, ut Innascibilis effecta sit.* Et Concil. Syrmicens. can. 26. anathematizat eum, qui *Innascibilem, & sine initio dicat Filium.* Idem habent Concil. Sardic. in profess. Fidei. & Toletan. 1. in assert. Fidei; ergo &c.

66. Obijcies 1. cum Arianis: Aut plures sunt Ingeniti; aut unus: Si primum; ergo plures sunt Dii: Si secundum; ergo Filius non est Ingenitus, sed solus Pater; consequenterque solus Pater est Deus; Filius autem est creatura. Respondeo non Filium, sed solum Patrem esse Ingenitum, prout Ingenitus idem est, atque à nullo procedens; esse tamen tres Ingenitos, prout Ingenitus idem est, atque increatus, sive non factus; ex quo non sequitur, neque esse tres Deos; neque Filium esse creaturam, ut patet ex supra dictis.

67. Obijcies 2. Genitum, & ingenitum differunt naturâ, nec sunt ejusdem substantiæ; sed Pater est Ingenitus; ergo etiam Filius; alioqui differrent naturâ, & substantiâ. Respondeo negando majorem, quæ absolute est falsa; licet quodam modo sit vera, si sermo sit de Genito, & Ingenito quoad proprietates personales, quæ quasi specificè distinguuntur, in quo sensu locutus est D. Nazian. orat. 35. ad object. 7. *Quid per Ingenitum*, inquit, *& Genitum intelligis? Si ipsam Ingeniti, & Geniti proprietatem, non idem sunt; sin autem ea, quibus hæc insunt, quid vetat, quominus idem sint?*

68. Dico 5. Spiritus Sanctus simpliciter loquendo non est Ingenitus. Ita D. Nazian. orat. 50. D. Basil. lib. 3. contr. Eunom. D. Ambr. in symbol. Apost. cap. 3. D. Isidor. lib. 7. Etymolog. cap. 3. §. 2. D. Ansel. in Monolog. cap. 54. & alii, quos citat & sequitur P. Ruiz d. 52. de Trinit. sect. 8. num. 7. Probatur primò ex Concil. Nicæn. in profess. fidei, dicente Spiritum Sanctum non Ingenitum, nec Genitum. Concil. Toletan. 11. & Concil. Syrmicens. can. 19. Si quis, ait, Spiritum sanctum Paraclitum dicens, Innascibilem Deum dicat, anathema sit. Et D. Hilar. lib. de Synodis. Impissimum est, inquit, Innascibilem Deum eum dici, qui ad consolationem nostram sit missus à Filio. Et D. Aug. serm. 38. de Tempore. Spiritus Sanctus, ait, nec Ingenitus, nec Genitus alicubi dicitur; ergo &c.

69. Probatur secundò ratione, quia hoc nomen Ingenitum, ut diximus, negat quamlibet processionem à quolibet principio; sed id folius Patris est proprium, ut diximus; nam Spiritus Sanctus est à Patre, & Filio; ergo &c.

70. Obijcies 1. D. Athan. dialog. 1. de Trinit. Spiritus Sanctus, inquit, non habet Patrem: ergo ipse est Ingenitus: Itaque ingenitum esse non est proprium Patris. Idem ferè dicunt D. Nazian. serm. de Epiphania. D. Epiphani. hæres. 76. D. Ambr. de Incarnatione cap. 9. ergo &c. Respondeo D. Athan. & alios Patres dicentes. Spiritum Sanctum esse Ingenitum, solum voluisse esse Increatum, sumptissimeque nomen Ingenitum, prout idem est, atque Increatum, sive non factum; non autem, prout idem est, atque à nullo procedens, in quo sensu solus Pater, & non Filius, neque Spiritus Sanctus dicitur Ingenitus.

71. Obijcies 2. Omne, quod est, aut est genitum, aut Ingenitum; sed Spiritus Sanctus non est genitus; ergo Ingenitus. Respondeo negando majorem; Tom. 1.

Ingenitum enim non accipitur quasi contradictorium geniti, ita ut sit idem, quod non genitum, sed accipitur prout negat plus, quam affirmat genitum, ut supra diximus; siquidem hoc affirmat solummodò generationem propriè dictam; Ingenitum autem accipitur prout negat quamlibet processionem, sicque folius Patris, & non Spiritus Sancti est proprium.

SECTIO V.

Quid dicat Ingenitum, seu Innascibile de formali; & quid de materiali?

PRIMA sententia quorundam Antiquorum asserit, Ingenitum, sive Innascibile dicere de formali relationem positivam, quæ sit opposita relationi geniti; sicut inæquale, & dissimile dicunt positivæ relationes oppositæ æqualitati, & similitudini. Rejicitur primò cum D. Bonav. in 1. dist. 28. q. 1. & aliis communiter; quia sequeretur esse in Deo quinque Relationes; siquidem præter quatuor supra assignatas additur Relatio Innascibilitatis. Secundò, quia admissa Relatione Innascibilitatis, debet admitti quarta Persona, quam correlativè respiciat; sicut enim Pater non eandem Personam respicit Relatione Spiratoris, quam respicit Relatione Patris; ita etiam distinctam Personam deberet respicere ut est Innascibilis relatione Innascibilitatis, si hæc foret realis, & positiva.

Tertiò, quia Relatio hæc Ingeniti, prout opponitur cuilibet processionem passivæ, (qualiter esset propria Patris) deberet habere pro termino Ingenitorem prout opponitur cuilibet productioni activæ; sed Ingenitor prout sic non est quid reale, sed merum figmentum, ad quod non potest terminari relatio aliqua realis, & positiva; ergo &c. Dicent Ingenitorem prout terminat Relationem Ingeniti, esse Filium, & Spiritum Sanctum non producentes Patrem. Sed contra, quia Filius, & Spiritus Sanctus non respiciunt realiter Patrem, nisi ut producti ab illo; quod autem illum non producant, non est aliquis respectus realis, sed mera negatio; alioqui deberet admitti sexta alia relatio realis communis Filio, & Spiritui Sancto, prout est Ingenitor Patris Ingeniti.

Secunda sententia docet Ingenitum, sive Innascibile dicere de formali quid positivum, quod positivum explicat per universalem authoritatem, seu prinitatem in originando, quam Pater habet supra cæteras Personas: aut per fontalem plenitudinem divinæ secunditatis. Rejicitur, quia sequeretur, Innascibilitatem formaliter comprehendere simul Paternitatem, & Spirationem activam; siquidem prima Persona per illas constituitur formaliter principium universale, & fontalis origo cujuslibet Personæ; sed hoc non est dicendum: tum quia Innascibilitas est Notio distincta à Paternitate, & aliis Relationibus, ut diximus: tum etiam, quia Paternitas, & Spiratio activa non debent constare in unam Relationem, cum sint Relationes, & Notiones distinctæ; ergo &c.

Tertia sententia, quam sequimur, asserit, Ingenitum, seu Innascibile dicere de formali solam negationem. Ita D. Thom. 1. p. q. 33. art. 4. ad 1. & q. 40. art. 3. ad 3. & in 1. dist. 28. q. 1. art. 1. & 2. Alexand. 1. p. q. 60. memb. 2. Albert. 1. p. q. 39. memb. 1. & 2.

1. & 2. art. 1. D. Bonav. in 1. dist. 26. art. unico q. 4. & dist. 28. art. unico. q. 1. & 2. Magist. in 1. dist. 28. & ibid. Richard. art. 2. q. 1. & 2. Durand. q. 1. a. 1. Scot. q. 2. Gabr. q. 1. Argent. q. 1. art. 1. Aureol. art. 1. Capreol. q. 1. Carthus. q. 1. Major. q. unica. Henricus 2. p. art. 55. q. 5. ad 4. & 5. & alii, quos citat, & sequitur P. Ruiz. d. 53. de Trinit. sect. 2. n. 8. tenent etiam P. Soar. lib. 8. de Trinit. cap. 2. num. 6. P. Vassq. 1. p. d. 140. cap. 3. n. 11. P. Valent. 1. p. q. sua. 6. punct. 4. P. Arrub. d. 121. cap. 3. n. 14. P. Tanner. d. 4. q. 4. dub. 1. n. 10. P. Preposit. 1. p. q. 33. art. 4. n. 19. P. Molin. 1. p. q. 33. art. 4. P. Alarcon. tr. 5. d. 7. cap. 1. n. 9. P. Compton. tom. 1. d. 63. sect. 2. n. 4. P. Granad. 1. p. tract. 7. d. 2. n. 5. P. Amicus d. 25. d. 51. P. Martin. d. 28. sect. 2. n. 12. P. Rhodex d. 6. q. 3. sect. 1. & alii.

76. Probatur primò autoritate Patrum, qui *Ingenitum*, sive Innascibile per negationem explicant, tanquam per rationem formalem, sic explicant D. Nazian. orat. 32. & 35. D. Athan. Dialog. 2. de Trinit. contr. Anomaum. D. Basil. lib. 1. contr. Eunom. & lib. 2. & 3. sect. 2. D. Epiphan. hares. 76. D. Cyril. Alex. lib. 1. Thesaur. cap. 2. & 3. & sepè alibi. D. Damascen. lib. 2. de fide. & D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 3. 5. & 6. ibi: Cùm verò *Ingenitus* dicitur Pater, non quid sit, sed quid ton sit, dicitur. Idem habet Concil. Toleran. 11. in profess. fidei: Patrem, ait, non genitum, non creatum, sed *Ingenitum* profitemur, ipse enim à nullo originem ducit; ergo &c.

77. Probatur secundò rationibus: Prima ratio est, quia nihil positivum potest assignari, quod sit ratio formalis *Ingeniti*, seu Innascibilis, ut patet ex impugnatione aliarum Sententiarum; ergo &c.

78. Secunda ratio est, quia nominibus Dei nihil positivum significatur, nisi substantia, aut relatio; sed nomen *Ingenitum*, prout est proprium Patris non significat substantiam; alioqui aliqua substantia esset propria solius Patris, quæ non esset communis Filio, & Spiritui Sancto: non significat relationem: aut enim hæc esset distincta à quatuor assignatis, quod implicat, ut supra diximus: aut esset ipsa Paternitas sola; aut Paternitas ipsa simul cum inspiratione activa, quod etiam implicat; siquidem cùm Innascibilitas sit diversa Notio ab illis, etiam diversum debet habere significatum formale; ergo &c.

79. Tertia ratio est, quia in eo distinguitur nomen negativum à positivo, quod illud dicit formaliter negationem, & non ita positivum; sed *Ingenitum* sive Innascibile est nomen negativum; siquidem particula *in* denotat carentiam nascibilitatis, cui opponitur Innascibile; ergo &c. Confirmatur, quia Innascibilitas, & nascibilitas opponuntur contradictoriè; sed nascibilitas importat aliquid positivum, ut patet; ergo Innascibilitas importabit quid negativum.

80. Argues 1. ex D. Aug. lib 5. de Trinit. cap. 7. ibi. Non ergo, inquit, receditur à relativo prædicamento, cùm *Ingenitus* dicitur; ergo ex mente D. Aug. *Ingenitum* dicit positivum relationis. Respondeo primò sensum D. Aug. esse, cùm dicimus *Ingenitum*, non recedi à prædicamento Relationis, aut negando, aut affirmando; dicendo enim *genitum* relationem affirmamus; dicendo autem *Ingenitum*, relationem negamus. Respondeo secundò D. Aug. loqui de significato materiali *Ingeniti*, quod est Paternitas, ratione cuius Pater est *Ingenitus* radicaliter.

81. Argues 2. Ita se habet Paternitas, & Innascibilitas in Patre, sicut se habet Filiatio, & nascibilitas in Filio; sed hæc important rationem positivam in

Filio; ergo etiam illæ in Patre. Respondeo negando majorem: Filiatio enim, & nascibilitas in Filio important rationem positivam, quia sunt ipsamet relatio Filii, quæ est positiva: at verò Paternitas, & Innascibilitas, cùm sint diversæ Notiones in Patre, diversum habent significatum formale; sicque illa positivum, hæc autem negativum habet significatum formale.

Argues 3. Innascibilitas dicit dignitatem primæ Personæ, cùm sit illius Notio, ut supra diximus, ad quod requiritur, quod dicat dignitatem personæ; sed dignitas est aliquid positivum; ergo &c. Respondeo primò, dignitatem aliquando dicere aliquid positivum, aliquando solum negativum, & ita dicit Innascibilitas, quæ licet solum negationem dicat, adhuc est dignitas, & perfectio Personæ; siquidem non esse ab alio ullo modo, etiam sistendo in ipsa negatione, dignitas & perfectio est, ut supra diximus d. 5. n. 283.

Respondeo secundò, Innascibilitatem dicere dignitatem materialiter, & secundariò; sic enim dicit Paternitatem: non autem formaliter, & primariò; sic enim dicit negationem. Respondeo tertio, Innascibilitatem dicere dignitatem suppositivè; non autem significativè: aliquando enim aliud est, quod significatur formaliter; & aliud, pro quo supponitur: unde potest negatio significari formaliter, & tamen supponere pro positivo: sic enim quando dividimus animal in rationale, & irrationale, irrationale formaliter importat negationem; supponit tamen pro differentia positiva.

Argues 4. Esse à se, esse *Infinitem*, & esse *Immensum* dicit de formali aliquid positivum; ergo etiam sic dicit esse Innascibile. Respondeo primò esse à se dicere quid positivum, quia non est nomen negativum, sicut est Innascibile: si tamen explicetur per hoc, quod est non esse ab alio, tunc significatur ut formaliter negativum, licet supponat pro positivo. De Infinitate, & Immenitate eodem modo philosophantur plures, atque de Innascibilitate. Neque obstat, quod Infinitas, & Immenitas sint Attributa positiva; hoc enim verum est sumptà Infinitate, & Immenitate pro materiali, pro quo supponunt, non autem pro formali.

Respondeo secundò negando consequentiam; diversa ratio est, quia *Infinitem*, & *Immensum* importat negationem negationis, quod æquipollent affirmationi, ideoque dicit positivum; nam esse finitum (idemque dicendum de Immenitate) dicit negationem ulterioris tendentiæ; ergo Infinitum ex opposito dicit formaliter ulteriorem, & ulteriorem tendentiam perfectionis sine termino: at verò *Innascibilitas* dicit simplicem negationem, quia opponitur profectioni, quæ est aliquid positivum per eam negatum, sicque solum importat negationem de formali. Idem dicendum de *Incorporeo*, quod dicit formaliter simplicem negationem corporis: & de *Indivisibili*, quod dicit formaliter negationem divisibilitatis positivæ.

Instabis: Innascibilitas, sive non esse ab alio simpliciter, idem est, atque esse à se simpliciter; sed esse à se dicit quid positivum; ergo etiam sic dicit non esse ab alio, sive esse Innascibile. Respondeo distinguendo majorem: idem est, atque esse à se secundum significatum materiale; concedo majorem: secundum formale; nego majorem: sic enim Innascibile dicit quid positivum, & esse à se dicit positivum.

Argues 5. *Ingenitum*, sive *Innascibilitas* dicitur à multis Patribus modus substantiæ, sive existendi, sive

sive modus, quo Deus est, ut patet ex D. Justin. in exposit. fidei, ibi: Si verò, inquit, *Ingeniti* vocabulum consideres, substantia modum significare id invenies. Idem habent D. Basil. lib. 3. contr. Eunom. sect. 2. D. Greg. Nyssen. lib. ad Ablabium. D. Cyril. lib. 1. thesaur. cap. 3. & D. Damascen. lib. 1. fidei cap. 9. sed modus substantiæ, aut existentia realis, non potest non esse realis, & positivus; ergo &c.

88. Respondeo primò, nomina multoties supponi, non pro suo significato formali negativo, sed pro materiali fundamento, à quo procedit negatio: sic densiores nubes appellantur tenebræ; & sic citati Patres *Ingenitum*, sive Innascibilitatem supposuerunt pro illius significato materiali, nempe pro Paternitate, quæ est realis, & positiva. Secundò vocabulum *modus* accipi ibi à Patribus analogicè, prout dicitur de modo positivo, & negativo, ut expressit D. Basil. lib. 5. contr. Eunom. & D. Cyril. loco cit. ibi: Non est, inquit, *Ingenitum substantia*, sed *substantiam*, de qua dicitur, non esse tali modo, significat.

89. Argues 6. Sancti Patres aliquando nomine *Ingeniti*, & Innascibilitatis intelligunt realem proprietatem, ut intellexerunt D. Nazianz. D. Athan. D. Damascen. D. Cyril. & alii apud P. Ruiz cit. ergo &c. Respondeo hos, & similes Patres supposuisse *Ingenitum*, & Innascibile pro suo significato materiali; non autem pro formali, quod dicunt, esse quid negativum, ut patet ex supra dictis.

90. Argues 7. Quidquid Deo convenit, aut est ad se ipsum, aut ad aliquid; sed esse *Ingenitum* non est ad se ipsum esse, ut ait D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 7. ibi: Cum dicitur *Ingenitus*, non ad se ipsum dicitur; ergo est ad aliquid; consequenterque relativum, & positivum. Respondeo D. August. cit. cap. 6. dixisse *Ingenitum* dicere formaliter negationem, ut diximus num. 76. quod hic non negat, licet dicat *Ingenitum* esse ad aliquid; aut enim loquitur de *Ingenito*, sive Innascibili sumpto pro materiali; aut si pro formali, loquitur reductiè, quatenus omnis negatio ex communi Philosophorum reducitur ad prædicamentum, in quo ponitur fundamentum in quo fundatur, & affirmatio, quam excludit.

91. Argues 8. Omnis proprietas ponit aliquid in eo, cuius est proprietas; sed *Ingenitum*, sive Innascibile est proprietas Patris, ut supra diximus; ergo aliquid positivum ponit in Patre. Respondeo primò distinguendo majorem: ponit aliquid, sive positivum, sive negativum; concedo majorem: semper positivum; nego majorem: si enim proprietas est positiva, ponit aliquid positivum: si autem negativa, ponit aliquid negativum, ut ponit non lapis in homine, & sic ponit *Ingenitum* in Patre.

92. Respondeo secundò data majori, & minori, distinguendo consequens: aliquid positivum ponit in Patre ratione sui significati materialis; concedo consequentiam: sic enim ponit Paternitatem, quæ est positiva, & realis: ratione sui significati formalis; nego consequentiam: sic enim solam dicit negationem, ut diximus.

93. Argues 9. Si *Ingenitum* solam dicit negationem, sequeretur chymæram esse ingenitam; siquidem à nullo principio potest procedere; consequenterque esse *Ingenitum* non erit proprium solius Patris; sed hoc non est dicendum; ergo neque illud, ex quo sequitur. Respondeo primò negando sequelam; neque enim *Ingenitum* dicit meram negationem, sicut dicit chymæra, sed connotat apti-

Tom. 1.

tudinem procedendi à principio secundum communem rationem Personæ Divinæ, ideoque est privatio, ut infra dicemus; juxta quam proprietatem repugnat chymæra dici *Ingenitam*.

Respondeo secundò negando sequelam quoad ultimam partem; *Ingenitum* enim ex opposita omnino ratione convenit Eterno Patri, & Chymæra, sive impossibilibus; nam chymæra, sive impossibilibus convenit ob summam eorum imperfectionem; cum enim sint essentialiter non entia, non possunt esse capacia alicujus perfectionis, nec quidem per passivam productionem, & communicationem, sicq; dicuntur *Ingenita*, sive non posse procedere ab alio ob suam summam imperfectionem: at verò Pater Eternus dicitur *Ingenitus* ob suam summam perfectionem; cum enim quidditative sit ens à se, & per omnimodam improductionem, & incommunicationem habeat omnia à se, non est capax ullius productionis, aut communicationis ab alio. Unde Pater Eternus dicitur *Ingenitus* ratione fundamenti positivi essentialiter includentis omnem perfectionem à se: impossibilia autem ratione fundamenti negativi essentialiter excludentis omnem capacitatem participandi ullam perfectionem, etiam per communicationem ab alio.

SECTIO VI.

Quid sit hoc formale, quod dicitur *Ingenitum*: & in quo fundetur?

DIFFICULTAS I. Utrum *Ingenitum*, sive Innascibilitas in Patre sit mera negatio; an privatio, saltem minus propria? Hoc secundum. Ita P. Soar. lib. 8. de Trinit.

cap. 2. n. 7. P. Ruiz d. 53. de Trinit. sect. 3. num. 4. P. Amicus d. 25. n. 65. P. Tanner. d. 4. q. 4. dub. 1. n. 10. & alii supra citati. Probatur primò, quia est negatio in subiecto apto, saltem genericè ad habendam formam; siquidem cum aliæ Personæ Divinæ producantur, licet productio repugnet tali Personæ in individuo, ut ita dicam, nempe Patri, debetur tamen Filio, & Spiritui Sancto, qui sunt Personæ ejusdem ordinis cum Patre; sicque convenit Patri saltem genericè ratione aliarum Personarum; sed hoc satis est ad rationem privationis, saltem minus propriæ, ut patet in carentia visionis, quæ reperitur in talpa, & dicitur prout sic privatio, licet non sit carentia formæ in subiecto apto in individuo, sed solum in specie, aut in genere, quatenus animalia ejusdem generis cum illâ visionem postulant; ego &c.

Probatur secundò, quia si *Ingenitum* diceret de formali puram negationem, non foret proprium solius Patris; siquidem chymæra, & alia figmenta impossibilia dicuntur simpliciter ingenita, & innascibilia, quia à nullo possunt produci; sed *Ingenitum* est proprium solius Eterni Patris; ergo debet sumi prout dicit privationem, & non meram negationem. Confirmatur primò ex D. Nazianz. orat. 35. ibi: *Ingenitum*, inquit, & *genitum* inter se opponuntur, ut habitus, & privatio. Secundò, quia nisi Filius, & Spiritus Sanctus haberent eam formam, seu habitum, quem formaliter excludit *Ingenitum* ut privatio, sequeretur *Ingenitum* non esse Notionem, neque proprietatem distinguentem Patrem ab illis; cum tamen Pater idèd dicatur *Ingenitus*, ut denotetur, ejus Personæ repugnare pro-

V v v 2

pro-

processionem passivam, quam habent aliae Personae Divinae, & hac ratione ab illis distinguatur; ergo &c.

97. Obijcies 1. Omnis privatio, cum sit carentia formae debitae subiecto, involvit imperfectionem in ipso subiecto, quatenus caret tali forma sibi debita; sed in Personis Divinis non est admittenda imperfectio; ergo neque ratio privationis. Respondeo maiorem esse veram de privatione propria, quae est carentia formae debitae eidem subiecto in individuo, quod illa caret; non autem de impropria, quae solum privat formam debitam alteri subiecto ejusdem generis, ut se habet Innascibilitas, quae solum privat Patrem processionem debitam aliis Personis, non sibi.
98. Obijcies 2. D. Justin. lib. 1. de Natural. auscult. in confutatione dogmatum Aristotelis: *Ingenitum*, inquit, in generalibus quidem privationem significat, in qua cadit generatio; in aeternis autem generationem omnino negat praeferit aequè, ac futuram: ex quibus verbis constat, *Ingenitum* dicere de formalis negationem. Respondeo D. Justin. eo loco disputare contra Philosophos ethnicos, quibus tunc non expediebat ostendere, quid de ratione privationis participaret *Ingenitum* in divinis, sed quod generatio, qualem cognoverunt Philosophi, repugnaret rebus aeternis.
99. Difficultas 2. Utrum haec privatio, quam dicit *Ingenitum*, sive Innascibile, fundetur proximè, & immediatè in Paternitate? Affirmativè. Ita P. Sarr. lib. 8. de Trinit. cap. 2. n. 9. cum D. Thom. 1. p. q. 33. art. 4. P. Ruiz d. 33. sect. 5. P. Arrub. d. 121. cap. 5. num. 19. P. Amicus d. 25. n. 57. & alii. Probatur primò, quia *Ingenitum*, sive Innascibilitas, cum sit negatio privativa, ut diximus, debet fundari in aliquo positivo; sed non apparet in Patre aliquod positivum, in quo possit fundari, nisi Paternitas; ergo &c.
100. Probatur secundò, quia Innascibilitas est negatio propria solius Patris; ergo debet fundari in aliquo positivo, quod sit proprium solius Patris; sed sola Paternitas est illius propria; Essentia enim est communis omnibus Personis; ergo in sola Paternitate immediatè fundatur; cum in Patre nihil detur positivum praeter Essentiam, & Paternitatem.
101. Probatur tertio, quia cum Innascibilitas sit negatio, & ut talis debeat fundari in aliquo positivo, aut hoc positivum esset ipsa Essentia Divina, ut ait Henric. p. 2. sum. art. 57. q. 1. aut ratio patriarchalis dignitatis, seu primi principii, ut dixerunt Alexand. 1. p. q. 69. memb. 2. & Albert. 1. p. q. 39. memb. 1. aut ratio formalis plenitudinis, ut docuit D. Bonav. in 1. dist. 28. art. unico q. 1. & 2. aut ratio Authoris, principii universalis, seu primi, ut tenuit Durand. in 1. dist. 28. q. 1. art. 2. n. 9. aut Primitas ad omnem emanationem, ut dixit Richard. in 1. dist. 28. art. 2. q. 1. & 2. sed in nulla ex his formalitatibus fundatur immediatè Innascibilitas; ergo &c.
102. Probatur Minor, quia omnes assignatae formalitates (de Essentia enim jam constat n. 100.) non addunt in Patre praeter rationem principii productivi, nisi solam negationem procedendi ab alio; non enim assignabilis est alia ratio, quam illa addere possint; sed negatio procedendi ab alio nequit fundare rationem *Ingeniti*; siquidem cum negatio procedendi ab alio sit ipsamet negatio, quam formaliter dicit *Ingenitum*, esset fundamentum sui ipsius, quod non est dicendum; ergo in sola Paternitate fundatur, cum aliud non appareat.

Oppones 1. Ex D. Epiphani. haes. 76. Pater est *Ingenitus*, eo quod ipsa per se ingenerata Natura est; ergo Natura, & non Paternitas fundat privationem, quam dicit *Ingenitum*. Respondeo negando consequentiam; nam D. Epiphani. solum voluit docere, rationem fundandi esse de quidditate intrinseca Patris, propter quam est Persona Ingenerata.

Oppones 2. Ex D. August. lib. 5. de Trinit. cap. 6. ibi: Non hoc est dicere *Ingenitum*, quod est Patrem dicere: quia & si Filium non genuisset, nihil prohiberet eum dicere *Ingenitum*. Et infra: Nec ideo quisque pater, quia ingeneratus, nec ingeneratus ideo, quia pater. Ex quibus constat: primò, negationem ingenerati posse esse sine Paternitate; & è contra: secundò, Paternitatem non esse rationem, propter quam sit *Ingenitus*; ergo Paternitas non est fundamentum immediatum negationis *Ingeniti*.

Respondeo cum P. Ruiz cit. sect. 5. n. 11. D. August. locis citatis solum probare, Paternitatem, in quantum est productiva alterius Personae, & prout explicitè, & formaliter refertur ad Personam productam, non esse immediatam rationem fundandi privationem, de qua loquimur; sed solum illam fundare quatenus prima personae essentia est, & prima Hypostasis, de quo infra. Unde D. August. primo loco supponit, quod Pater esset Persona, licet non genuisset, ideoque dicit, etiam si non genuisset, neque haberet Filium, ac idè non esset Pater, adhuc fore *Ingenitum*, quia adhuc foret Persona Divina, ac si Deus esset unica Persona. In secundo autem loco loquitur de explicito conceptu Paternitatis, sub quo Paternitas non est fundamentum immediatum negationis *Ingeniti*, ut infra dicemus.

Oppones 3. Si Paternitas fundaret negationem Innascibilitatis, haec esset illa posterior; siquidem Paternitas esset illius fundamentum; omne autem fundamentum est prius re fundata; sed hoc est falsum; siquidem Paternitas, & Filiatio sunt simul, utpotè correlativae; Innascibilitas autem non est posterior Filiatione; sicque neque Paternitas; ergo &c. Respondeo Innascibilitatem esse posteriorem Paternitati sub conceptu expresse Hypostasis, sub qua ratione est illius fundamentum, qui conceptus non est simul Filiatione, sed prior illa, sicut etiam est prior ipsa Paternitate, quatenus explicitè respicit Filium. De hoc tamen infra.

Oppones 4. Relationes positivae in Deo idè sunt reales, quia ex natura rei fundantur in Essentia Divina; ergo etiam Relatio negativa (sic enim appellat Innascibilitatem Henricus supra cit.) ex natura rei fundabitur in Essentia Divina; sicut enim ex natura Essentiae Divinae est, quod in aliqua Persona sit ratio, & principium quo producendi aliam; sic etiam in aliqua Persona erit ratio, ut illa Persona non producat ab alia; consequenterque erit fundamentum negationis producibilitatis. Respondeo argumentum ad plerimum probare, Essentiam Divinam fundare Innascibilitatem remotè; non autem proximè; sic enim solum dicimus fundari in Paternitate. De hoc tamen infra.

Difficultas 3. sub qua ratione Paternitas sit immediatum, & proximum fundamentum Innascibilitatis? Advertes, Paternitatem, licet à parte rei sit una, & eadem entitas in Patre, posse tamen quoad nos sub triplici conceptu considerari, prout supra diximus, nempe sub conceptu Originis, Relationis, & Hypostasis, sive subsistentiae; sub

sub quo igitur ex his conceptibus fundet immediate Innascibilitatem, est præsens difficultas: pro qua:

109. Dico 1. Innascibilitas à parte rei fundatur in Paternitate secundum omne, quod Paternitas includit à parte rei. Probatur, quia Innascibilitas, cum sit negatio realis, & à parte rei, debet à parte rei fundari in Paternitate, prout est à parte rei; sed Paternitas à parte rei includit non solum rationem Hypostasis, sed etiam Originis, & Relationis; ergo prout sic à parte rei est fundamentum Innascibilitatis.

110. Dico 2. Paternitas, si sumatur quoad nos, solum sub conceptu primæ Hypostasis est immediatum, & proximum fundamentum Innascibilitatis. Ita P. Ruiz. de 33. de Trinit. sect. 5. P. Amicus d. 25. n. 57. & videntur tenere P. Soar. lib. 8. de Trinit. cap. 2. n. 9. P. Granad. tract. 8. d. 4. n. 4. P. Prapost. l. p. q. 33. d. 4. n. 20. & alii, licet non expressis verbis. Probatur primò, quia Pater non ideo est Innascibilis, quia Pater, ut patet ex supra dictis; siquidem talis poterat esse respectu Filii, & tamen esse ab alio; & poterat non esse ab alio, & tamen Filium non generare, juxta illud D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 6. ibi: *Nec ideo quisque Pater, quia Ingenitus; nec Ingenitus ideo, quia Pater*; ergo ideo est Innascibilis, quia taliter Pater, id est, quia constitutus Paternitate sub conceptu primæ Hypostasis; ergo Paternitas sub hoc conceptu primæ Hypostasis est ratio fundans Innascibilitatem. Secundò, nam ex eo, quod Pater habeat Hypostasim primam simpliciter, sequitur immediate non esse ab alio priori, seu esse simpliciter Innascibilem; implicat enim habere primam Hypostasim, & esse ab alio priori; esset enim, & non esset prima Hypostasis, ut patet; ergo Innascibilitas fundatur immediate in ratione primæ Hypostasis.

111. Objicies 1. Ratio primæ Hypostasis coincidet cum ratione primi principii, seu fontalis originis aliarum Personarum; sed Innascibilitas non fundatur immediate in ratione primi principii, seu fontalis originis aliarum Personarum; siquidem si per impossibile Pater alias Personas non produceret, adhuc posset esse innascibilis; ergo neque fundatur immediate in ratione primæ Hypostasis. Resp. primò negando majorem; ratio enim primæ Hypostasis non sumitur in ordine ad aliquam Personam posteriorem, cujus sit primum principium, & fontalis origo, sed in ordine ad aliam priorem, à qua procedat; sic rationes illæ, licet in prima Hypostasi sint idem formaliter confusæ, distinguuntur tamen, saltem secundum expressum, & ut sic dicimus Hypostasim fundare Innascibilitatem. Secundò, si Pater per impossibile non produceret alias Personas, non futuram eandem Paternitatem; sicut neque eandem Innascibilitatem.

112. Objicies 2. Paternitas etiam sumpta sub ratione primæ Hypostasis, est quid relativum; ergo adhuc ut Relatio est fundamentum immediatum Innascibilitatis. Respondeo esse quid relativum formaliter confusæ, non tamen formaliter expressæ; sic enim est quid absolutum, sub qua expressione dicimus esse rationem formalem fundandi Innascibilitatem, præscindendo à formalitate Relationis, & Originis, licet in illis etiam fundetur confusæ, quod non negamus, ideo enim diximus à parte rei fundari in Paternitate secundum omne, quod includit.

113. Inferes: Ergo admittitur in Persona Patris aliqua perfectio constitutiva illius, quæ sit absoluta,

& aliis Personis non communicabilis. Respondeo cum P. Amico cit. n. 67. non repugnare admittere in Personis Divinis aliquam rationem absolutam partialem & incompletam; sic enim in illis admittimus rationem entis, substantiæ, & formæ hypostaticæ, qui conceptus formaliter sunt absoluti; siquidem cum Personalitates Divinæ sint perfectiones reales, & substantiales, necessariò includunt reales conceptus entis, substantiæ, & formæ hypostaticæ. Unde solum repugnat concipere hujusmodi formalitates ut absolutæ sub ultimo, & quasi differentiali conceptu constitutivo Personæ; & sic non concipimus Paternitatem, quando illam concipimus sub conceptu expresso primæ Hypostasis, sed ab illo ultimo conceptu, & differentiali, per quem ultimò perfectè constituitur Persona Patris, præscindimus; cum constitutio Personæ Divinæ sit hypostaticè incommunicabilis.

114. Objicies 3. Natura Divina est prima radix, ratione cujus ipsa Paternitas sub ratione primæ Hypostasis exigit essentialiter primò terminare Naturam; siquidem cum sit proprietas Naturæ substantialis, ab illa habet, quod sit talis, vel talis essentia, & existentia; ergo ipsa Natura, & non Paternitas sub ratione primæ Hypostasis, est prima radix, & fundamentum Innascibilitatis. Resp. argumentum solum probare, Naturam divinam esse radicem & fundamentum Innascibilitatis remotè, & mediatè; non autem proximè & immediatè; sic enim est sola Paternitas sub conceptu primæ Hypostasis, sive subsistentiæ primò, & à se terminantis Naturam.

Difficultas 4. Utrum Paternitas sit prior Innascibilitate? Dico 1. Si Paternitas sumatur quoad nos inadæquatè sub solo conceptu primæ Hypostasis, est prior Innascibilitate. Ita P. Soar. lib. 8. de Trinit. cap. 1. n. 1. P. Amicus d. 25. n. 64. Probatur, quia omne fundamentum est prius forma fundata in illo; sed Paternitas sub conceptu expresso primæ Hypostasis est proximum & immediatum fundamentum Innascibilitatis; ergo est prior prout sic, quàm Innascibilitas.

116. Dico 2. Si Paternitas sumatur sub conceptu etiam inadæquato Originis, aut Relationis, est posterior Innascibilitate. Probatur, quia expressio Originis, aut Relationis advenit Paternitati sub ratione primæ Hypostasis jam in tali ratione constitutæ; sed talis constituitur, & denominatur formaliter per Innascibilitatem; ergo sicut ratio Originis, aut Relationis supponunt rationem primæ Hypostasis; ita etiam supponunt Innascibilitatem.

117. Objicies contra primam conclusionem: Prius est, Patrem non esse ab alio, sive esse à se simpliciter, quàm esse ad alium, nempe ad Filium; sed per Innascibilitatem habet non esse ab alio, & per Paternitatem est ad Filium; ergo Paternitas est posterior Innascibilitate. Respondeo argumentum solum probare Innascibilitatem esse priorem Paternitate sub conceptu expresso Relationis, aut Originis, ut diximus in secunda conclusione; non tamen esse priorem Paternitate sub conceptu primæ Hypostasis, quod in prima conclusione negavimus.

118. Quærendum hæc erat: Utrum, & quomodo Pater sit principium totius Deitatis? Principium, & Author Filii? Principium, & Fons totius Trinitatis? An Filius possit dici principium Spiritus Sancti? An Pater possit dici causa Filii: & Pater, ac Filius causa Spiritus Sancti? An Filius, & Spiritus Sanctus possint dici principiati, & causati? Quia tamen de his, aliisque similibus jam supra diximus

d. 3. sect. 11. per totam, idèd hîc de illis nihil dicendum, ex dictis enim loco citato constat.

119. Primò, Patrem dici posse *Principium*, & *Auctorem* Filii; & Filium posse etiam dici *Principium* Spiritus Sancti; non posse tamen dici *Causas*; præsertim inter Latinos; quidquid sit inter Græcos, quoniam nomine *Causa* significant principium. Secundò, Personas productas posse dici *principiatas*, & habere principium conferens illis esse: non tamen absolute habere principium, aut initium; siquidem hujusmodi locutiones absolute prolata significant principium, aut initium durationis, quod dici non potest de Personis Divinis; cum omnes sint ab æterno.

120. Tertiò, Patrem posse etiam dici *Principium*, & *Fons* totius Divinitatis, siquidem Pater est principium totius communicationis possibilis divinitatis, nempe Filio, & Spiritui Sancto: & est principium Personarum productarum, quæ totam divinitatem includunt. Non tamen ita potest dici de Filio, licet simul cum Patre communicet divinitatem Spiritui Sancto: tum quia est contra modum loquendi Conciliorum, & Sanctorum Patrum, à quo recedere non licet; solum autem ita loquuntur de Patre: tum etiam, quia esse *Principium*, & *Fons* totius Divinitatis, est esse principium communicandi Divinitatem omnibus Personis, & omni modo possibili communicationis, quod solus habet Pater, & non Filius, qui solum cum Patre communicat divinitatem Spiritui Sancto: tum denique quia solus Pater est simpliciter primum principium, & *fons* Deitatis, utpotè qui solus illam non accipit ab alia Persona.

121. Quartò, Patrem posse etiam dici *Principium*, & *Fontem* totius Trinitatis; siquidem omnis multiplicatio Personarum productarum est à Patre. Neque ex hoc sequitur, Patrem dicendum etiam esse principium sui ipsius, quatenus etiam ipse in Trinitate includitur; nam Adamus dicitur principium totius generis humani, in quo includitur, non tamen sui ipsius. Unde dici *Principium* totius Trinitatis significat, Patrem esse principium omnium divinarum Personarum producibilium, quod est verum: sicut quando dicitur principium totius Deitatis, significatur, esse principium totius communicabilitatis possibilis Naturæ Divinæ. Vide de his P. Soar, lib. 8. de Trinit. cap. 3. P. Amicum d. 25. sect. 1. & P. Ruiz, de Trinit. d. 48. 49. & 50. ubi latius de hac re,

DISPUTATIO VII.

De Persona Filii.

SECTIO I.

Virum secundam Personam propriè sit Filius?

DIFFICULTAS I. Utrum processio Verbi Divini sit propriè generatio? Affirmative. Est de Fide. Ita omnes Doctores Catholici. Probatur primò auctoritate Sacre Scripturæ Psal. 109. ibi: *Ex utero ante Lucife-*

rum genui te. Et ad Hebr. 1. *Filius meus es tu; ego hodie genui te.* Et Isai. 53. ibi: *Generationem ejus quis enarrabit.* Et Joan. 1. *Vidimus gloriam ejus; gloriam quasi Unigeniti à Patre.* Et Proverb. 8. ubi Sapientia Increata se ipsam ita manifestat: *Non dum erant abyssi, & ego jam concepta eram.* Et Ecclesiast. 24. *Ego ex ore Altissimi prodixi primogenita ante omnem creaturam.* Et sæpè alibi.

Probatur secundò auctoritate Conciliorum, & Sanctorum Patrum. Concil. Nicæn. in Symbol. ibi: *Genitum non factum.* Idem definitur in Concil. Constant. 1. Ephesin. 1. Toletan. 1. & 11. In Symbol. D. Athan. *Filius à Patre solo est non factus, nec creatus, sed genitus.* Et D. Fulgent. ad 2. object. Arianor. *Quis, inquit, Filium dicat, & genitum nesciat? Quis Patrem valeat credere, quem non confiteretur genuisse?* Et D. Basil. homil. 28. contra Sabellian. *Ex Patre Filius, ait, non mandato factus, sed ex illius naturæ genitus est.* Et D. Epiphanius hær. 62. ibi: *Perfectus existens Pater in substantia, & Filius perfectus existens semper in substantia, ex Patre in veritate genitus, Filius genuinus.* Idem habent omnes alii Patres, quorum plures adducit P. Ruiz, d. 4. de Trinit. sect. 1. & 2.

Probatur tertiò ratione, quia secunda Persona procedit per originem, & est vivens à vivente juxta illud Joan. 5. 26. *Sicut Pater habet vitam in semet ipso, ita dedit Filio habere vitam.* Est etiam à principio conjuncto, quia Pater communicat Verbo, non partem suæ substantiæ à se divisæ, ut finit creatis, sed totam & indistinctam suam substantiam: deinde est in similitudinem, imò in identitatem Naturæ; sed hæc constituunt veram, & propriam generationem, ut ex dicendis constabit; ergo &c.

Objicies 1. Ex D. Basil. lib. 2. contr. Eunom. 4. Verbum Dei non debet dici *genitus*; ergo neque *genitum*. Respondeo negando consequentiam; nam *genitura* dicit rem imperfectam, qualis est fœtus abortivus: Undè nihil mirum, quod non dicatur de Verbo; de quo tamen propriè dicitur *genitum*, non solum de præterito, sed etiam de præsentis, ut infra dicemus.

Objicies 2. Ex eodem D. Basil. lib. 5. contr. Eunom. 6. generatio ex humanis transfertur in Deum; ergo generatio Verbi non est propria generatio. Antecedens patet ex cit. loco D. Basil. *Nec Filius, inquit, nec generatio Deitatis proprium est, sed ex humana generatione adductum;* ergo &c. Respondeo ex his solum sequi, generationem non esse solius Verbi, sed dari etiam in humanis; non autem sequi, generationem Verbi non esse propriam, & veram generationem, ut facitur idem D. Basil. loco cit. qui post pauca subdit: *Generat Deus, ait, non ut homo: generat autem verè, & edit Verbum verè.*

Objicies 3. Si datur verus Filius Dei à Deo verè genitus; aut hic antecessit suam generationem; aut non: Si primum; aut illam antecessit actu; & hoc non; alioqui prius esset Filius, quam genitus: aut illam antecessit potentiâ; & hoc etiam non; siquidem in Deo ad intra non potest dari potentia reducibilis ad actum: Si secundum, erit quid creatum, & factum ex nihilo, quod neque est Deus, neque Filius Dei, ut intendebant Ariani; ergo &c. Respondeo Arianos in hoc esse delatos, quod nomine antecessionis intelligebant prioritatem durationis, cum tamen in Mysterio Trinitatis nulla sit prioritas, aut posterioritas durationis, sed solius originis, quæ solum importat processionem unius ab alio, & stare potest cum coeternitate,